

Tisztelt Közgyűlés!

„A klímaváltozás a mi generációnk kihívása.
S válaszunktól nem a világ jó sora függ, hanem a miénk.”
/W. Behringer/

Közismert, hogy egy település „életében”, a városi ökoszisztéma működésében a zöldfelületnek, azaz a növényzettel fedett területek összességének meghatározó szerepe van. A növényzet települési környezetre gyakorolt hatása sokrétű, egyszerre többféle funkciót is betölt, úgymint: ökológiai-, funkcionális-, településszerkezeti- és esztétikai szerep. A zöldfelület, mint biológiailag aktív felület, jelentős ún. kondicionáló hatással bír a környezetére: kedvezően befolyásolja a klímát, a levegőminőséget, a vízháztartási viszonyokat, a felszíni és felszín alatti vizek minőségét, megakadályozza a talaj mennyiségi és minőségi romlását. (Zöldfelületek szerepe az urbanizált környezetben, Fórián Sándor-Hagymássy Zoltán)

Városunk 2009 óta klímabarát település.

Szekszárd MJ Város Közgyűlése 2010. november 25-én a képviselő testület egyhangú támogatásával elfogadta a város Klímastratégiáját. Több hozzászóló képviselő aláhúzta a Klímastratégia megvalósításának fontosságát, de mindnyájan jelezték, hogy nagy elhatározásra van szükség. Sokszor a rövidtávú gazdasági ellenérdekeltséget vagy saját magunk tudatlanságát, kényelmét kell meghaladni. (www.zoldtars.hu)

Szekszárdon egy közelmúltban elvégzett lakossági kérdőíves felmérés szerint a város zöldterületeinek állapotát, azok minőségét a lakosok többsége megfelelőnek ítéli. Azonban – minden elégedettség ellenére – a további javítási, fejlesztési lehetőségeket kell szem előtt tartani. A zöldfelületi rendszer megfelelő kialakítása klímavédelmi, településökológiai és településképi szempontból is igen fontos, mely utóbbi jelentős tényező a turizmus tekintetében. Ehhez szükséges a zöldfelületi rendszer továbbfejlesztése. (Települési Klímastratégia, Szekszárd)

A következő táblázat a magyar városok 1 főre jutó zöldterületét (m²) mutatja, mely szerint Szekszárd az utolsó harmadba tartozik. (Forrás:Védegyelet, KSH, 2006.)

Város	m ² /fő	Város	m ² /fő
Szolnok	118	Szeged	25
Pécs	78	Kaposvár	24
Zalaegerszeg	73	Salgótarján	22
Győr	63	Szekszárd	21
Nyíregyháza	51	Szombathely	19
Székesfehérvár	44	Debrecen	18
Tatabánya	43	Kecskemét	15
Miskolc	41	Veszprém	14
Eger	35	Budapest	14
Békéscsaba	33		

Mára bizonyított tény, hogy a zöldfelületek létrehozása olyan befektetés, mely gazdasági, társadalmi és környezeti hasznot hoz, hatásai vannak – az egyértelmű ökológiai előnyökön túl az egészségügyi, közbiztonsági és városüzemeltetési kiadások csökkentésétől az ingatlanértékek növelésén keresztül a szociális kohézió erősítéséig.

Mi több, településeink sok problémájára – pl. a városi felmelegedésre, szélsőséges csapadékesemények okozta károokra, egészségtelen lakókörülményekre, egyre növekvő településüzemeltetési költségekre - a tudatos városzöldítés az egyetlen integrált, egyszerre több problémát kezelő, hatékony megoldás. (Fenntartható, zöld megoldások a településeknek, Green City, www.greencity.hu)

Egyetlen nagy, egybefüggő még beépítetlen terület maradt Szekszárd belvárosában, mely alkalmas közpark kialakítására, ez pedig a 4000/10 hrsz.-on a volt laktanya területe, mely állami tulajdonban van. Javaslom, hogy a Közgyűlés ragadja meg ezt a soha vissza nem térő alkalmat, éljen a törvény adta lehetőséggel, és kezdeményezze, hogy az említett telek a város tulajdonába kerüljön. Legyen Szekszárd igazi klímabarát település!

Ötletpályázat kiírásával és közösségi tervezéssel hozunk létre olyan többfunkciós szabadidő parkot, melyet magukénak érznek az emberek. Nem az itt élők feje felett döntünk, hanem velük együtt. Arra költjük a közpénzt, ami valóban a közösség érdekét és egészségét szolgálja.

A zöldfelületek (biológiai aktív felületek) legfontosabb hatásait, funkcióit:

(1) **Kondicionáló hatás.** Ezzel az elsőre talán kevésbé érthető címkével jelöljük mindazokat a hatásokat, amelyek a környezeti tényezők, illetve az élő környezet állapotát befolyásolják.

a. **Klimatikus hatás.** A globális felmelegedés kapcsán egyre több település készít egyfajta klímastratégiát, illetve a várostervezés egyik aktuális témája, hívószava éppen a klímareziliencia, magyarul a település klímával kapcsolatos sebezhetősége, adaptációja. A saját bőrünkön is érezzük, hogy nem mindegy, mennyire forrósodik fel a város nyáron, illetve

mennyire huzatos, hideg télen. A klímaadaptáció szempontjából a zöldfelületeknek igen fontos a szerepük az alábbi funkcióik miatt. (1) *Árnyékolás*. A fák árnyékoló hatása az egyik legfontosabb a nyári meleg és az UV-sugárzás elleni védekezésben. A lombos fáknek ráadásul télen jelentősen lecsökken az árnyékolása, ezért mindkét évszakban optimálisan befolyásolják a besugárzási viszonyokat. (2) *Párolgató, vízvisszatartó*. Szintén a nyári forróság enyhítésében segít a növényzet párolgató, valamint vízvisszatartó szerepe. Mindehhez a természetes és mesterséges vízfelületek is nagyban hozzájárulnak. (3) *Széljárás, szellőzés* befolyásolása. Ez a tényező lehet előnyös, de akár hátrányos is. A túl nagy szél, a huzat csökkentésében a fák, mint mechanikai akadály játszhatnak szerepet (pl. nagy háztömbök, szalagházak közötti szélcsatornáknak), ugyanakkor biztosítani kell, hogy a település átszellőzése is megmaradjon. A nagy zöldfelületek (nagy kiterjedésű városi parkok) a szélcsendes időszakban a légmozgás beindításában is szerepet játszanak azáltal, hogy a burkolt, beépített területekhez képest más hőmérsékletű felületet jelentenek.

b. **Környezetjavító hatás**. Ide értjük a zöldfelületek, vagyis a zöld növényzet szerepét a *zajszűrésben és rezgésvédelemben*, illetve ezek *porfogó, levegőszűrő* funkcióját. Míg az előbbi elsősorban a nagy forgalmú utak, közlekedési területek negatív hatásait hivatottak kiszűrni, addig az utóbbinak emellett szerepe van a mezőgazdasági területekről érkező por kiszűrésében is. A cserjék, fák levélfelületén jelentős mennyiségű (gyakran toxikus nehézfémeket is tartalmazó) por kötődik meg. Ez a hatás a facsoportok, illetve a túlevelűek esetében a legjobb határfokú. Emellett bizonyos növények gyökérzete a talajban található toxikus mikroelemeket is képes megkötni, ezáltal a talajszennyezés csökkentésére is alkalmas.

c. **Ökológiai hatás**. Végül meg kell említeni a zöldfelületek ökológiai hatását, vagyis mindazokat a tényezőket, amelyek alapján a zöldfelületi rendszer ökoszisztémaként tud működni. Egy jó ökoszisztéma jellemzője, hogy egyensúlyban van, vagyis gyakorlatias megközelítéssel – a zöldfelületek kezelését illetően – kevesebb fenntartási munkát igényel. Nem elhanyagolható, hogy egyre nő a városi zöldfelületek szerepe bizonyos állatfajok – főként madarak – élőhelyeként.

(2) **Rekreációs szerep**. Ahogy az OTÉK is kiemeli, a városi zöldterületek (zöldfelületek) egyik funkciója a pihenés és a testedzés elősegítése. A rekreáció lehet passzív (pihenés, szemlélődés), illetve aktív (játék, sport). A rekreáció szempontjából a zöldfelületek néhány funkcióját kiemeltük.

a. **„Természet” látványa, hangjai, illatai**. *Ember voltunk hanyatlása* című könyvében Konrád Lorenz leírja, hogy az urbanus környezetben felnövő gyerekek korai, fogékony időszakukban nem látják, nem tapasztalják meg a természet jelenségeit, alapvető működésének törvényszerűségeit (például az elmúlás-újjaszületés körforgását), és ezáltal nem kapják meg azt az öntudatlanul beépülő mintát, előképet, ami az ökológiai egyensúly megértéséhez, érzékeléséhez szükséges. Ez aztán felnőtt korukban is befolyással van világlátásukra, a világgal, és különösen az élővilággal kapcsolatos látásmódjukra. Ezért is tartottuk külön kiemelőnek a növényzettel beültetett, lehetőleg minél változatosabb, természetközeli területek (pl. parkerdők) jelentőségét a városi környezetben. A természet látványa, illatai, hangjai pedig köztudottan jó hatással vannak az emberi pszichére.

b. **„Fris levegő”**. Bizonyos életkorokban különösen fontos a lelki és testi egészség szempontjából, hogy az ember minél több időt töltsön szabad levegőn. Ez a szükséglet csecsemőkorban a legerősebb, de kisgyermekkorban és időskorban is nagy a jelentősége.

c. **Mozgási lehetőség.** A városi élet egyik fő egészségügyi kockázata a mozgásszegény életmód, ezért minden lehetőséget meg kell ragadni arra, hogy a városban élők sportolási, mozgási lehetőséghez jussanak. A zöldfelületek helyszínt adhatnak intenzív sportolásra (futópálya, szabadtéri kondipark stb.), illetve a játékon, a gyalogos közlekedésen, a pihenést szolgáló sétán keresztül általában a mozgásra.

(3) Közösségi hatás. A jelenkori várostervezési trendekben nagyon helyesen középpontba került az *ember*, illetve a *közösség*. Gyakori jelszó a város „visszafoglalása”, ami elsősorban az autós közlekedés – forgalmi sávok, parkolók, alul- és felüljárók stb. – által elfoglalt területek arányának csökkentését jelenti a közösségi terek javára. Magyarországon, és ezen belül Budapesten is megfigyelhető, hogy a közösségi terek iránti igény jóval meghaladja a kínálatot, vagyis egyrészt gyakorlatilag minden új – akár ideiglenes – közösségi tér alakítás sikeresztörivá válik, másrészt különböző csoportok, közösségek célzott akciókat is szerveznek egyes területek köztérként való használatára, ideiglenes „visszafoglalására”. Valamelyest ehhez a trendhez illeszkedik a közösségi kertek népszerűségének ugrásszerű növekedése is.

a. **Hatás a helyi közösségre.** A zöldfelületek egyik fontos szerepe éppen az, hogy közösségi térként funkcionálnak, amivel számos pozitív társadalmi hatást fejtenek ki. Mint közösségi tér, a zöldfelületek találkozási pontokat, találkozási lehetőségeket jelentenek, illetve közösségi események helyszínét adhatják, amivel hozzájárulnak a helyi közösségek erősödéséhez, az érintett lakosok társadalmi kapcsolatainak bővüléséhez, gazdagodásához. Ennek kapcsán megemlíthetjük a lokálpatriotizmus erősödését is, hiszen az erősödő közösségek számára egyre fontosabbá válnak a közös gyökerek, a lakóhely értékei, lehetőségei.

b. **„Alternatív” közlekedési lehetőség.** Szintén egy divatos, mai trend a „slow”, azaz „lassú” mozgalmak terjedése: a felgyorsult, olcsó, felszínes életforma helyett az elmélyültebb, minőségibb megoldások előnyben részesítése. Ide sorolhatjuk az elsősorban a gyorsaságot prioritizáló autós közlekedésváltását „lassú” megoldásokkal, hozzáátéve, hogy a látszólag lassabb közlekedési eszközök rövid távolságon gyakran hatékonyabbak, vagyis végső soron gyorsabbak is lehetnek a városban. A zöldfelületi rendszerek minősége (kiterjedése, kapcsolatai, rendszerszerűsége) nyilvánvaló összefüggésbe hozható a kerékpáros közlekedési lehetőségekkel is, de még inkább a gyalogos közlekedéssel. A múlt század második felében a közterületek mennyiségi és minőségi problémái miatt a világ számos városában visszaszorult a gyalogos közlekedés, holott mind rekreációs, mind közösségi hatásaiban számos pozitívuma van.

c. **Helyi gazdaság élénkítése.** A zöldfelületek (és általában a közösségi terek) minősége és a helyi gazdaság teljesítőképessége között könnyen belátható kapcsolat áll fön. A jó minőségű zöldfelületek hatása egyrészt kimutatható az *ingatlanok felértékelődésében*, és ezáltal egy gentrifikációs (szociálismegújulási, polgárosodási) folyamat megindulásában. Másrészt a közterületeken meginduló közösségi élet hatására *nő a helyi üzletek, szolgáltatók forgalma* (ami

a kezdeti időszakban átalakulásokat, változásokat is jelenthet az üzletek és szolgáltatók összetételében, profiljában). Emellett nem elhanyagolható, hogy megfelelő szervezés és szabályozás mellett maguk a zöldfelületek is *helyt adhatnak különböző állandó vagy ideiglenes üzleti tevékenységeknek*, azaz megtermelhetik a fenntartásukhoz szükséges források egy részét.

(4) Városképi, „városszervező” hatás. A zöldfelületeknek, a zöld növényzetnek nyilvánvaló a városképi, esztétikai, településszerkezeti hatása, szerepköre.

a. **Esztétikai hatás.** Városképi szempontból legfontosabb a növényzet esztétikai hatása, amely egyrészt a díszítő funkcióból adódik, amely a meglévő esztétikai értékekhez adott „többletet” (virágkiültetések, díszcserjék, díszítő fasorok stb.) jelent. Emellett egyes esetekben ennél is fontosabb funkció lehet a városképi szempontból negatív látványok takarása növényzettel, kertépítészeti megoldásokkal.

b. **Városszervező hatás.** A városszervezés esztétikai értelemben térképzést, a terek elválasztását vagy összekötését, egységes keretbe, hálózatba foglalását jelenti. Mindezeket a funkciókat a zöldfelületek hálózata be tudja tölteni, hiszen a növényzettel térfalakat, térhatárokat képezhetünk, városi tereket elválaszthatunk, vagy éppen összeköthetünk, illetve zöldfolyosókkal, fasorokkal a városrészt egységbe, keretbe foglalhatjuk. Mindezekre a funkciókra ráerősít a zöldfelületeken alkalmazott burkolatok, utcabútorok, egyéb berendezési tárgyak megválasztása, anyagának, formájának, színének tudatos alkalmazása. (Városi zöldfelületek rendszere, Tanulmány, Sain Mátyás)

Az újonnan létrejövő zöldterület, a közös tervezés és együtt gondolkodás eredményeként, megfelel majd az összes említett funkciónak. Több ezer ember él mindössze 10 percnyi sétára a tervezett parktól. Időseknek, fiataloknak, megfelelő sporteszközökkel, futópályával biztosítja a mindennapos testedzést. A szekszárdinak és az ide érkező turistának nyújt remek kikapcsolódási lehetőséget. Egyszerre több funkciót lát el és több generáció igényeit elégíti ki. Nincs ilyen zöldfelület a városban. Végezetül a legfontosabb: óriási lépést teszünk a klímaváltozás okozta kellemetlen hatások tompítására. Muszáj megtennünk! Saját magunkért és az utánunk következő generációkért!

„Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!”

Kérem a Tisztelt Közgyűlést az előterjesztés megvitatására és az alábbi határozati javaslat elfogadására.

Szekszárd, 2016. április 20.

**Zaják Rita
képviselő**

HATÁROZATI JAVASLAT

Tárgy: Zöldítsük Szekszárdot! Többfunkciós közpark létrehozása a volt laktanya (4000/10 hrsz.) területén

1. Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése kifejezi azon szándékát, hogy a szekszárdi 4000/10 hrsz-ú területen közparkot létesít.
2. A Közgyűlés felkéri Szekszárd város polgármesterét, hogy folytasson tárgyalásokat annak érdekében, hogy a 4000/10 hrsz-ú terület önkormányzati tulajdonba kerüljön.
3. A Közgyűlés felkéri a Polgármesteri Hivatalt, hogy végezze el a szükséges előkészítő intézkedéseket.

Határidő: 2016.

Felelős: